

355.01(497.1):327.1

VÝVOJ JUGOSLÁVSKÉHO KONFLIKTU A SOUČASNÁ VOJENSKO-POLITICKÁ SITUACE

Pplk. MUDr. Miroslav KOCOUREK, pplk. MUDr. Miloslav MATOUŠEK, mjr. MUDr. Petr CHMÁTAL
Chirurgická klinika VLA JEP Hradec Králové v Ústřední vojenské nemocnici, Praha
(přednosta: prof. MUDr. Miloš Hájek, DrSc.)

První zmínky o vyhrocujícím se národnostním napětí mezi Chorvaty a Srby se objevily po květnových chorvatských volbách v roce 1990. V tomto období se začala hlásit o slovo především srbská menšina v Chorvatsku, která 1. října 1990 vyhlásila svou autonomní oblast Krajina. Tento akt odsoudila nejen chorvatská vláda, ale i svazová výkonná rada SFRJ. Představitelé tzv. Krajiny se v dubnu 1991 pokusili připojit k Srbské republice, jejich požadavek byl však zamítnut.

Srážky mezi Srby a Chorvaty, které začaly v květnu roku 1991 napadením chorvatských policistů srbskými ozbrojenci v obci Borovo Selo, postupně přerostly v otevřenou válku. O měsíc později propukly boje mezi federální armádou a slovinskou domobranou i na území Slovinska. Také v Bosně a Hercegovině se objevilo určité napětí vyvolané mobilizací domobrany a záložních sil policie. Srbové na území Bosny a Hercegoviny začali usilovat o společný stát všech Srbů, což později vyvolalo vojenský konflikt v této zemi.

Začátkem července 1991 slovinské vedení přijalo čtyřbodový plán příměří předložený předsedou předsednictva SFRJ Mesicem. Plán vyvrcholil stažením posledních vojenských jednotek 25. října 1991. Předsednictvo SFRJ vydalo v červenci 1991 nařízení o demobilizaci všech ozbrojených skupin na území Jugoslávie, které se ovšem netýkalo federální armády. Chorvatské vedení však tento diktát odmítlo. Následovaly prudké boje mezi Srby a Chorvaty za účasti jugoslávské armády, které se rozšířily prakticky do všech oblastí Chorvatska. Bylo podepsáno mnoho dohod o příměří, které však nebyly nikdy dodržovány. Obě strany se vzájemně obviňovaly z porušování příměří, v důsledku čehož se boje stále obnovovaly. 7. září 1991 byla v Haagu zahájena mírová konference o Jugoslávii za účasti zástupců všech jugoslávských republik. Pod vedením Evropského společenství se koncem září 1991 situaci začala zabývat i Rada bezpečnosti OSN, která na svém zasedání přijala rezoluci číslo 713, vyzývající

Jugoslávii k nastolení míru, a zároveň vyhlásila embargo na dovoz zbraní. Místo mírového jednání však předseda vlády tzv. Krajiny vyhlásil na svém území všeobecnou mobilizaci.

Zmínka o mezinárodní intervenci poprvé padla začátkem listopadu 1991 při útocích jugoslávské armády na Chorvaty bránící Dubrovnik. Chorvatský Sabor (parlament) tehdy vyzval NATO k mezinárodní vojenské intervenci proti Srbsku a jugoslávské armádě. V Ženevě se 23. listopadu 1991 sešli prezidenti Srbska a Chorvatska společně s jugoslávským ministrem obrany a za účasti zvláštního zmocněnce OSN Cyruse Vance a předsedy haagské mírové konference lorda Carringtona, aby podepsali v pořadí již 14. příměří. Koncem listopadu Jugoslávie oficiálním dopisem požádala OSN o zahájení mírové operace na svém území. Rada bezpečnosti OSN reagovala na tuto žádost 27. listopadu 1991 přijetím rezoluce číslo 721, v níž připustila možnost vyslání mírových jednotek do Jugoslávie.

Prosinec roku 1991 je významný uzavřením dohody mezi jugoslávskou armádou a Chorvatskem o stažení federální armády z Chorvatska.

2. ledna roku 1992 svazová armáda a chorvatské ozbrojené síly podepsaly v Sarajevu za účasti zvláštního zmocněnce generálního tajemníka OSN pro Jugoslávii Cyruse Vance 15. dohodu o úplném zastavení palby v Chorvatsku s platností od 3. ledna 1992. Následující den byl zveřejněn mírový plán OSN, který počítal s vytvořením tří demilitarizovaných oblastí: východní Slavonie, západní Slavonie a Krajiny. Vzhledem k této skutečnosti mohli v polovině ledna přijet do Jugoslávie první vojenští pozorovatelé OSN, aby zajistili podmínky pro příchod "modrých přileb". V té době evropská společenství uznala nezávislost Slovinska a Chorvatska.

Do redakce došlo 23. 2. 1995

